

Työmatkaliikenteen itsearviointityökalu

Turvallinen työliikenne on keskeinen osa organisaation työturvallisuutta, ja liikenneturvallisuus tulee sisällyttää osaksi työpaikan työturvallisuusprosesseja ja turvallisuuskulttuuria. Työmatkaturvallisuutta kehittämällä edistetään henkilöstön työturvallisuutta, työkykyä, terveyttä ja hyvinvointia. Työliikenteellä tarkoitetaan sekä kodin ja työpaikan välisiä työmatkoja, että työpäivän aikana tehtäviä työasiamatkoja (jatkossa käytämme termiä työmatka).

Tämä työkalu on tarkoitettu työpaikoille työmatkaturvallisuuden nykytilan arvioimiseksi ja jatkuvan kehittämisen tueksi. Se on suunnattu erityisesti johdolle, työsuojeluorganisaatiolle ja työmatkaturvallisuuden vastuuhenkilöille. Työkalu on suunniteltu käytettäväksi säännöllisen arvioinnin välineenä, ja sen avulla pystytään seuraamaan työmatkaturvallisuuden kehittymistä. Osa-alueiden arviointi tarjoaa myös ajattelemisen aihetta ja vinkkejä seuraavan vuoden toimintasuunnitelmaa varten.

Arvioitavat osa-alueet:

1. Johtajuus ja henkilöstön osallistuminen	2. Suunnittelu ja toiminta
3. Yhteistyö	4. Jatkuva kehittäminen

Käyttöohje:

Arvioi työpaikkanne työmatkaturvallisuustoimintaa parhaiten kuvaava pistemäärä ja taso taulukon jokaisen kohdan osalta. Jos kriteeri täyttyy selvästi, valitse kyseessä olevan kohdan suurempi pistemäärä. Jos kriteeri täyttyy osittain tai olet epävarma, valitse pienempi pistemäärä. Jos kriteeri ei täyty lainkaan, kohdan tulos on 0 pistettä.

Laske kunkin osa-alueen pisteet yhteen.

Sähköisesti täytetty lomake laskee pisteet automaattisesti yhteen. Paperiversiota käyttäessäsi laske pisteet itse ja vie ne lomakkeen lopussa olevaan taulukkoon. Pisteiden perusteella tunnistat työpaikallasi hyvin toimivat asiat ja mahdolliset kehittämiskohteet. Pisteet ovat suuntaa antavia. Tärkeintä on keskustella, käsitellä aihealueita yhdessä ja muodostaa käsitys työpaikkanne Työ- ja asiamatkaturvallisuuden nykytilasta.

1. Johtajuus ja henkilöstön osallistuminen

	Perustaso (0–1 pistettä): <i>Työmatkaturvallisuudessa on kehitettävää</i>	Hyvä taso (2–3 pistettä): <i>Työmatkaturvallisuus on sujuvaa</i>	Erinomainen taso (4–5 pistettä): <i>Työmatkaturvallisuus on erinomaisella tasolla</i>	Pisteet
Johtajuus ja sitoutuminen <i>Työmatkaturvallisuus koskettaa koko organisaatiota.</i> <i>Ylin johto osoittaa johtajuutta ja sitoutumista työmatkaturvallisuuden kehittämiseen sekä tukee esihenkilöitä heidän omalla vastualueellaan.</i>	<ul style="list-style-type: none"> Työmatkaturvallisuudesta ei raportoida organisaation johdolle. Johto ei ota kokonaisvastuuta työmatkaturvallisuuden kehittämisessä. 	<ul style="list-style-type: none"> Johto tunnistaa vastuunsa, suhtautuu työmatkaturvallisuustyöhön myönteisesti ja seuraa sen toteutumista säännöllisesti. Työmatkaturvallisuudesta raportoidaan johdolle ja johto tekee tarvittavat päätökset. 	<ul style="list-style-type: none"> Johto on sitoutunut työmatkaturvallisuuden edistämiseen ja johtaa omalla esimerkillään. Johto varmistaa, että suunnitteluun, kehittämiseen ja toiminnan ylläpitämiseen on varattu työaikaa ja muita tarvittavia resursseja. 	
Roolit, vastuut ja valtuudet <i>Roolit, vastuut ja valtuudet työmatkaturvallisuuden kehittämisen osalta on määritelty ja dokumentoitu.</i>	<ul style="list-style-type: none"> Vastuuhenkilöitä ei ole nimetty. Toiminnan kehittäminen on vain työsuojeluorganisaation vastuulla. 	<ul style="list-style-type: none"> Vastuuhenkilö(t) on selkeästi nimetty ja koko työyhteisön tiedossa. 	<ul style="list-style-type: none"> Keskeisten roolien vastuut ja valtuudet on määritelty ja viestitty kaikilla organisaation tasoilla ja ylläpidetään dokumentoituna tietona. 	
Henkilöstön kuuleminen ja osallistuminen <i>Työpaikalla on käytössä prosesseja, joilla varmistetaan kaikilla eri tasoilla/toiminnoissa työntekijöiden kuuleminen ja osallistuminen työmatkaturvallisuuden kehittämiseen.</i>	<ul style="list-style-type: none"> Henkilöstöllä ei ole mahdollisuutta osallistua työmatkaturvallisuuden suunnitteluun ja kehittämiseen. 	<ul style="list-style-type: none"> Henkilöstöllä on mahdollisuus osallistua työmatkaturvallisuuden suunnitteluun, toteuttamiseen ja jatkuvaan kehittämiseen. Työpaikalla on määritetty tavoitteet henkilöstön osallistumiselle. 	<ul style="list-style-type: none"> Työpaikalla on luotu tarvittavat kanavat, varattu aikaa ja järjestetty koulutusta työntekijöiden kuulemiseen ja osallistamiseen Työpaikalla tiedostetaan ja viestitään aktiivisesti henkilöstön merkityksestä työmatkaturvallisuuden kehittämisessä. 	
Osion yhteispisteet (0–15 pistettä)				
Kommentit:				

2. Suunnittelu ja toiminta

	Perustaso (0–1 pistettä): <i>Työmatkaturvallisuudessa on kehitettävää</i>	Hyvä taso (2–3 pistettä): <i>Työmatkaturvallisuus on sujuvaa</i>	Erinomainen taso (4–5 pistettä): <i>Työmatkaturvallisuus on erinomaisella tasolla</i>	Pisteet
Vaarojen tunnistaminen ja riskien käsittely <i>Työpaikalla on luotu, otettu käyttöön ja ylläpidetään prosesseja jatkuvaan ja ennakoivaan vaarojen tunnistamiseen sekä riskien arviointiin ja niiden hallintaan työmatkaturvallisuudessa.</i>	<ul style="list-style-type: none"> Työmatkaturvallisuusriskejä ei tunnisteta eikä käsitellä järjestelmällisesti. Tehdään vain vähimmäistason edellyttämät toimenpiteet. 	<ul style="list-style-type: none"> Työpaikalla tunnistetaan merkittävät ja toistuvat riskit työmatkaturvallisuudessa. Työpaikalla on olemassa kirjatut ohjeet työmatkojen riskiarvion tekemiseen. 	<ul style="list-style-type: none"> Työpaikalla on aktiivisessa käytössä määritelty toimintatapa työmatkariskien arviointiin. Riskien ja vaaratilanteiden vähentämiseen tähtäävät toimenpiteet on määritelty ja niitä päivitetään säännöllisesti. 	
Dokumentointi ja pelisäännöt <i>Työpaikalla on määritetty dokumentoitava tieto, jonka avulla työmatkaturvallisuutta seurataan ja joka on vaikuttavuuden ja turvallisuuden parantamisen kannalta välttämätöntä.</i>	<ul style="list-style-type: none"> Työmatkojen turvallisuutta ei ole mietitty. Työpaikalla on ohjeistuksia joistain liikkumiseen liittyvistä asioista, mutta ohjeistus koskettaa enemmän esimerkiksi kustannuksia ja ajankäyttöä kuin turvallisuutta. 	<ul style="list-style-type: none"> Työpaikalla on kattava ohjeistus liikkumisesta. Ohjeistus on henkilöstön tiedossa ja sen toteutumista seurataan. Ohjeistusta hyödynnetään osana perehdytystä. 	<ul style="list-style-type: none"> Henkilöstö osallistuu ohjeistuksen luontiin sekä kehittämiseen. Ohjeistusta ja pelisääntöjä päivitetään saadun palautteen perusteella. 	
Turva- ja suojarusteet <i>Turva- ja suojarusteiden käytöllä työntekijä voi estää onnettomuuksia tai lieventää niiden seurauksia. Turva- ja suojarusteita ovat esimerkiksi kypärät, nastakengät, valot ja heijastimet.</i>	<ul style="list-style-type: none"> Työnantaja tiedottaa hyvistä käytännöistä turva- ja suojarusteista työmatkalla. Työnantaja ei ole määritellyt käytettäviä turva- ja suojarusteita työasiamatkoilla. 	<ul style="list-style-type: none"> Työnantaja kannustaa henkilöstöä turva- ja suojarusteiden käyttöön työmatkalla. Työnantaja on määritellyt turva- ja suojarusteiden käytöstä työasiamatkoilla. 	<ul style="list-style-type: none"> Työnantaja mahdollistaa turva- ja suojarusteiden käytön työmatkoilla esimerkiksi yhteishankinnoilla. Työnantaja vaatii työasiamatkoilla turva- ja suojarusteiden käyttöä. 	

<p>Ajoneuvokalusto</p> <p><i>Työnantaja vastaa työasiamatkoilla käytettävästä kalustosta ja niiden soveltuvuudesta käyttöön. Kalusto saattaa koostua vuokratusta tai omasta kalustosta, ja pitää sisällään erilaisia ajoneuvoja.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ajoneuvokaluston kuntoon ja käyttöön liittyviä asioita ei ole pohdittu eikä vastuutettu. • Tarpeen tullen työpaikan nimetty henkilö kiinnittää huomiota ajoneuvokaluston kuntoon ja varustukseen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Työpaikan sisäisessä viestinnässä on oma kanava, jonka kautta voi viestiä huolensa ja tarpeensa ajoneuvokalustoon liittyen. • Käytettävälle ajoneuvokalustolle on määritelty kriteerit. • Ajoneuvoja huolletaan ennakoivan kunnossapito-ohjelman mukaan. 	<ul style="list-style-type: none"> • Henkilöstöä kuullaan käytettävästä kalustosta. • Organisaatiossa on määritelty selkeät ohjeet mahdollisiin vikatilanteisiin yms. puuttumiseen. • Kaikessa ajoneuvokalustossa huomioidaan turvallisuus. • Esimerkki: työpaikan virkistyspäivän linja-auton vaatimuksena on turvavyöt kaikilla istuimilla. 	
<p>Tietoisuus, perehdyttäminen ja osaamisen kehittäminen</p> <p><i>Työntekijöille tiedotetaan työmatkaturvallisuuteen liittyvistä tavoitteista, vaaroista, riskeistä ja määritetyistä toimenpiteistä sekä siitä, miten he voivat osaltaan lisätä työmatkaturvallisuutta.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Työntekijöitä ei perehdytetä työmatkaturvallisuuteen. • Sisällötä työmatkaturvallisuuteen löytyy esimerkiksi intrasta, mutta siihen perehtyminen on työntekijän vastuulla. • Henkilöstölle ei tarjota koulutusta työ- ja asiamatkojen turvallisuuteen liittyen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Perehdytysisällöt on koottu yhteen paikkaan. Työntekijän perehtyminen on varmistettu. • Perehdytysmateriaalia kehitetään osana muuta turvallisuusmateriaalia. • Perehdytystä annetaan myös käytettävään ajoneuvokalustoon liittyen, riippuen työtehtävästä ja tarpeen mukaan kaluston uusiutuessa. • Henkilöstölle tarjotaan koulutusta työ- ja asiamatkojen turvallisuuden parantamiseen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Työntekijöitä perehdytetään laajasti työpaikan liikkumiskäytäntöihin. • Sisällöt ja perehdyttäjät on kirjattu esim. perehdyttämisohjelmaan ja vastuut ovat selvillä. • Perehdytyksestä saatua palautetta hyödynnetään osana kehitystyötä. • Työyhteisössä tiedostetaan työnkuvien ja ammattiryhmien eroavaisuudet, ja koulutuskokonaisuuksia suunnitellaan tarve edellä. Soveltuviin koulutuksiin osallistuminen on mahdollista. 	
<p>Osion yhteispisteet (0–25 pistettä)</p>				
<p>Kommentit:</p>				

3. Yhteistyö

	Perustaso (0–1 pistettä): <i>Työmatkaturvallisuudessa on kehitettävää</i>	Hyvä taso (2–3 pistettä): <i>Työmatkaturvallisuus on sujuvaa</i>	Erinomainen taso (4–5 pistettä): <i>Työmatkaturvallisuus on erinomaisella tasolla</i>	Pisteet
Sidosryhmät (esim. alihankkijat, asiakkaat ja palvelujen tuottajat) <i>Turvallisuustoiminta on vaikuttavinta, kun keskeiset sidosryhmät ovat kiinteästi mukana. Mukana saattaa olla asiantuntijatahoja esimerkiksi vakuutusyhtiöstä, työterveyshuollosta, tai muista ulkoisista tahoista.</i>	<ul style="list-style-type: none"> Työmatkaturvallisuus ei nouse esille yhteistyötahojen kanssa toimimisessa. Työmatkaturvallisuuden osalta merkittäviä yhteistyötahoja ei ole määritelty. 	<ul style="list-style-type: none"> Turvallisen liikkumisen pelisäännöt on määritelty ja ne ovat kaikkien työpaikalla liikkujien tiedossa (mm. urakoitsijat, liikennöitsijät). Yhteistyötahojen perehdytys työmatkaturvallisuuteen on suunniteltu ja vastuutettu. 	<ul style="list-style-type: none"> Yhteistyötahoja kannustetaan omalla esimerkillä suunnitelmalliseen turvallisuustoimintaan. Myös työpaikan yhteistyötahoilla on käytössään opastettu kanava turvallisuushavaintojen ja huomioiden tekemiseen. Esimerkki: kaikki toiminta- alueelle saapuvat ajoneuvon kuljettajat puhallutetaan ja rikkomuksiin puututaan. 	
Viestintä <i>Työpaikalla on määritelty ja dokumentoitu työmatkojen osalta tarvittavat viestintäprosessit sisäiseen ja ulkoiseen viestintään; mistä viestitään, milloin viestitään, keiden kanssa viestitään ja kuinka viestitään.</i>	<ul style="list-style-type: none"> Työmatkojen osalta viestintäprosesseja ei ole määritelty. Viestintä on satunnaista ja enimmäkseen suunnittelematonta. Viestintä tavoittaa vain pienen osan henkilöstöstä. 	<ul style="list-style-type: none"> Viestintä on suunniteltua ja se voi sisältää myös kampanjoita. Viestintä tavoittaa suuren osan henkilöstöstä. Työpaikka viestii siitä, miten tärkeää on, että työmatkaturvallisuutta koskevia ohjeistuksia noudatetaan. Viestintäsuunnitelmassa, on määritetty työmatkaviestintään liittyvät vastuut, kohteet, sisällöt sekä ajankohdat. 	<ul style="list-style-type: none"> Viestintä on säännöllistä, suunniteltua, proaktiivista ja havaittuihin puutteisiin reagoidaan aktiivisesti. Viestintä tavoittaa koko henkilöstön. Toteutuksessa on huomioitu yhteisön monimuotoisuus (mm. kieli, kulttuuri jne.) Viestinnässä hyödynnetään tarpeen mukaan kampanjoita, joihin sisältyy myös toiminnallisuutta pelkän viestinnän sijaan. Myös sidosryhmien näkemyksiä kuullaan viestintäprosessien luomisvaiheessa. 	

Toimintaympäristö <i>Turvallisuustoiminnassa huomioidaan organisaation toimintaympäristön monipuolisuus ja maantieteelliset sijainnit. Toimivatko työyhteisö ja sen työntekijät useissa erilaisissa ympäristöissä?</i>	<ul style="list-style-type: none">• Toimintaympäristöä ei kehitetä liikkumisturvallisuuden lähtökohdista.• Toimintaympäristön puutteet havainnoidaan, mutta muutokset ovat harvinaisia. Vaikutusmahdollisuudet koetaan pieniksi.	<ul style="list-style-type: none">• Toimintaympäristön kehittämistyötä tehdään paikalliset erityispiirteet huomioiden.• Toimintaympäristöä kehitetään, mutta päätöksiä tehdään ensisijaisesti muiden kuin liikkumisturvallisuuskriteerien pohjalta.	<ul style="list-style-type: none">• Toimintaympäristöä kehitetään aktiivisesti yhteistyössä infran ylläpitäjien kanssa.• Organisaatiossa on määritetty mitä prosesseja työmatkaturvallisuuden ylläpito ja parantaminen edellyttää.	
Osion yhteispisteet (0–15 pistettä)				
Kommentit:				

4. Jatkuva parantaminen

	Perustaso (0–1 pistettä): <i>Työmatkaturvallisuudessa on kehitettävää</i>	Hyvä taso (2–3 pistettä): <i>Työmatkaturvallisuus on sujuvaa</i>	Erinomainen taso (4–5 pistettä): <i>Työmatkaturvallisuus on erinomaisella tasolla</i>	Pisteet
<p>Tavoitteet, mittarit ja vaikuttavuuden arviointi.</p> <p><i>Tavoitteet ohjaavat toimintaa pitkällä ja lyhyellä aikavälillä. Määritetyt mittarit luovat pohjaa vaikutusten ja vaikuttavuuden arvioinnille.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Työmatkaturvallisuudelle ei ole asetettu tavoitteita eikä mittareita. • Toimenpiteet kuitataan tehdyiksi. Mahdollinen arviointi keskittyy enemmän toimintaan, ei niinkään sen vaikutuksiin. 	<ul style="list-style-type: none"> • Työmatkaturvallisuudelle on asetettu tavoitteet ja mittarit. • Toimenpiteiden toteutuminen käydään läpi systemaattisesti, mutta vaikutuksia arvioidaan yleisellä tasolla. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tavoitteet on määritelty ja mittarit ovat pääasiallisesti ennakoivia. • Seuranta ja arviointi ovat säännöllistä, jatkuvaa ja toimenpiteitä kehitetään arvioinnin pohjalta. • Turvallisuustoiminnan vaikuttavuutta arvioidaan ja tuloksista viestitään. 	
<p>Vaaratilanteet, poikkeamat ja korjaavat toimenpiteet</p> <p><i>Kehittämisen edellytyksenä on riittävä ymmärrys toteutuneista sekä mahdollisista riskitilanteista. Jotta tieto saadaan hyödynnettäväksi, tulee henkilöstöllä olla mahdollisuus ilmoittaa turvallisuuspoikkeamista. Kulttuurilla tuetaan ja madalletaan mm. kynnystä ilmoitusten tekemiselle.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ilmoituksia riskikohteista, läheltä piti – tilanteista tai tapaturmista tulee kovin vähän. • Henkilöstö ei pysty seuraamaan mitä havainnoille päätetään tehdä. 	<ul style="list-style-type: none"> • Henkilöstön tekemät ilmoitukset riskikohteista tai läheltä piti –tilanteista käsitellään työsuojelussa. • Havaintojen ja ilmoitusten tekemiseen on määritetty tarvittavat kanavat. • Työnantaja seuraa sattuneita tapaturmia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Työnantaja seuraa sattuneita läheltä piti-tilanteita, tapaturmia ja selvittää onnettomuuksien taustoja sekä syitä. • Henkilöstöä kannustetaan ilmoittamaan havaitsemistaan riskikohteista ja läheltä piti –tilanteista. Käytössä on matalan kynnyksen kanava ilmoituksen tekoon. • Ilmoitukset käsitellään, riski- kohteisiin pyritään aktiivisesti puuttumaan ja läheltä piti –tilanteista ja tapaturmista aidosti opitaan. 	

<p>Kestävä liikkuminen</p> <p><i>Kestävällä liikkumisella tarkoitetaan ympäristön ja yhteiskunnan näkökulmasta harkittuja liikkumisen muotoja ja ratkaisuja.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Työnantaja ei ota kantaa henkilöstön liikkumistapoihin. • Työnantaja suosittelee kestäviä liikkumistapoja työmatkoilla. 	<ul style="list-style-type: none"> • Työnantaja kannustaa kestävään liikkumiseen tarjoamalla esimerkiksi työsuhdematkalipun julkiseen liikenteeseen tai tukemalla muilla keinoin kestävä liikunnan toteutumista. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kestävä liikunnan edistämisen periaatteet on kirjattu. Kestävä liikunnan periaatteissa huomioidaan ekologiset, taloudelliset sekä sosiaaliset näkökulmat. • Kestävä liikunta edistetään esimerkiksi työsuhdematkalipun tai -sähköpyörän muodossa. 	
<p>Turvallisuuskulttuurin kehittäminen</p> <p><i>Työpaikalla johdetaan ja aktiivisesti edistetään turvallisuuskulttuuria, joka tukee työmatkaturvallisuudelta haluttuja tuloksia.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Turvallisuuskulttuurin sisälle ei kuulu työmatkoihin liittyviä tavoitteita tai teemoja. • Työmatkojen turvallisuustoimintaa pidetään tärkeänä, mutta esimerkiksi tuottavuus ja aikataulupaineet ajavat turvallisten valintojen edelle. 	<ul style="list-style-type: none"> • Turvallisuuskulttuuri ja henkilöstön liikunnan turvallisuus tiedostetaan työyhteisössä. • Työyhteisössä on lukuisia tapoja, joilla ylläpidetään ja vahvistetaan hyvää turvallisuuskulttuuria. 	<ul style="list-style-type: none"> • Turvallisuuskulttuurin ja liikunnan turvallisuuden jatkuva kehittäminen on suunnitelmallista, johdettua ja pitkäjänteistä toimintaa. • Työyhteisössä on turvallisiin valintoihin kannustava ja toimintaa kehittävä ilmapiiri. 	
<p>Osion yhteispisteet (0–20 pistettä)</p>				
<p>Kommentit:</p>				

Pisteet

Taulukon kokonaispistemäärä	Kuvaus
Pistettä	LIIKKEELLÄ / Perustaso (0–25 pistettä) Työmatkaturvallisuuden eri osa-alueissa on selvästi kehitettävää. Kehittämistyön tulee olla aktiivista ja jatkuvaa. Tulosten aikaansaamiseksi konkreettiset toimenpiteet tulee priorisoida. Kannustamme teitä yhteistyöhön työpaikkanne eri toimijoiden kanssa. Olette päässeet liikkeelle!
	MATKALLA / Hyvä taso (26–50 pistettä) Olette tunnistanee työmatkaturvallisuuden kehittämistarpeita ja toteuttaneet toimenpiteitä. Kehittämistyötä on syytä jatkaa edelleen. Olette matkalla!
	VAUHDISSA / Erinomainen taso (51–75 pistettä) Olette saavuttaneet työmatkaturvallisuuden osa-alueilla erinomaisen tason. Koska tilanteet ja tarpeet voivat muuttua, erinomaisen tason ylläpitäminen edellyttää jatkuvaa arviointia ja kehittämisen tarpeiden tunnistamista. Varmistakaa jatkuva parantaminen!

Toimenpiteet

Millä työmatkaturvallisuuden osa-alueilla olette arvioinnin perusteella onnistuneet parhaiten (esimerkiksi 1–3 parhaiten toimivaa osa-aluetta tai asiaa)?
Hyödynnä osa-alueiden pistemääriä yhteenvedossa.

Millä työmatkaturvallisuuden osa-alueilla tai yksittäisessä asiassa teillä on eniten kehitettävää ja mihin haluatte erityisesti kiinnittää jatkossa huomiota (esimerkiksi 1–3 eniten kehittämistä edellyttävää osa-aluetta tai asiaa)? **Hyödynnä osa-alueiden pistemääriä yhteenvedossa.**

Miten yllä olevat toimet sidotaan osaksi tulevan kauden toimintasuunnitelmaa? Milloin arviointi tehdään uudestaan? Minkälaisia tavoitteita seuraavalle toimintakaudelle asetetaan? Mikä on tavoite seuraavan arviointikerran pisteytykseksi?